

**ГЛАВНА СЛУЖБА
ЗА РЕВИЗИЈУ ЈАВНОГ СЕКТОРА
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ**

78000 Бања Лука, Вука Караџића 4
Република Српска, БиХ
Тел: +387(0)51/247-408
Факс: +387(0)51/247-497
e-mail: revizija@gsr-rs.org

**Извјештај о ревизији финансијских извјештаја
Фонда за пензијско и инвалидско осигурање
Републике Српске
за период 1.1.2011 - 31.12.2011. године**

Број: РВ043-12

Бања Лука, 31.12.2012. године

Празна страница

САДРЖАЈ

I	ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА.....	1
II	РЕЗИМЕ ПРЕПОРУКА ДАТИХ РУКОВОДСТВУ ФОНДА	3
III	ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ РЕВИЗИЈИ.....	4
	1. Увод.....	4
	2. Провођење препорука из претходног извјештаја	4
	3. Закључак о функционисању система интерних контрола	5
	4. Финансијски план	6
	5. Набавке.....	7
	6. Финансијски извјештаји.....	8
	6.1. Биланс успјеха.....	8
	6.2. Биланс стања.....	11
	6.3. Извјештај о извршењу финансијског плана.....	14
	6.4. Извјештај о новчаним токовима	15
	6.5. Напомене уз финансијске извјештаје.....	16

Празна страница

I ИЗВЈЕШТАЈ ГЛАВНОГ РЕВИЗОРА

Предмет ревизије

Извршили смо ревизију биланса стања Фонда за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Фонд) на дан 31. децембра 2011. године, биланса успјеха, извјештаја о извршењу финансијског плана и извјештаја о новчаним токовима за годину која се завршава на тај дан, ревизију усклађености пословања и прегледа значајних рачуноводствених политика и других објашњавајућих информација.

Одговорност руководства за финансијске извјештаје

Руководство Фонда је одговорно за припрему и фер презентацију ових финансијских извјештаја у складу са Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор и Међународним стандардима финансијског извјештавања. Ова одговорност обухвата: осмишљавање, примјену и одржавање интерних контрола које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја који не садрже материјално значајне погрешне исказе, настале услед корупције и преваре; одабир и примјену одговарајућих рачуноводствених политика и рачуноводствене процјене које су разумне у датим околностима. Руководство је такође одговорно за усклађеност пословања Фонда са важећим законским и другим релевантним прописима.

Одговорност ревизора

Наша одговорност је да изразимо мишљење о финансијским извјештајима на основу ревизије коју смо извршили. Ревизију смо извршили у складу са Законом о ревизији јавног сектора Републике Српске, ISSAI (INTOSAI и Међународним) стандардима ревизије. Ови стандарди налажу да радимо у складу са етичким захтјевима и да ревизију планирамо и извршимо на начин који омогућава да се, у разумној мјери, увјеримо да финансијски извјештаји не садрже материјално значајне погрешне исказе, те да је пословање усклађено са важећим законским и другим релевантним прописима.

Ревизија укључује спровођење поступака у циљу прибављања ревизорских доказа о усклађености пословања и о износима и објелодањивањима датим у финансијским извјештајима. Избор поступка је заснован на ревизорском просуђивању, укључујући процјену ризика материјално значајних погрешних исказа у финансијским извјештајима, насталим услед корупције и преваре. Приликом процјене ризика, ревизор разматра интерне контроле које су релевантне за припрему и фер презентацију финансијских извјештаја, у циљу осмишљавања ревизорских поступака који су одговарајући у датим околностима, али не у циљу изражавања одвојеног мишљења о ефективности интерних контрола. Ревизија такође укључује оцјену примијењених рачуноводствених политика и значајних процјена извршених од стране руководства, као и оцјену опште презентације финансијских извјештаја.

Сматрамо да су прибављени ревизорски докази довољни и одговарајући и да обезбјеђују основу за наше ревизорско мишљење.

Основа за изражавање мишљења са резервом

Као што је наведено под тачком 4. и 6.1 Извјештаја:

Расходи на име дознака грађанима по основу пензијског осигурања нису планирани на основу расположивих средстава, већ примјеном коефицијента 1,06. На исти начин је рађен и мјесечни обрачун за исплату пензија, што није у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању, чл. 162.

Средства за посебна права нису планирана у складу са пројекцијом стварно потребних средстава за ту намјену, већ у складу са планираним средствима у буџету Републике (мање за 98.809.696 КМ), а недостајућа средства за обрачуната посебна права финансирана су из средстава наредног периода и кредитних средстава, што није у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању, чл. 199.

Као што је наведено под тачком 6.3. Извјештаја:

Укупно остварени буџетски приходи у 2011. години били су довољни за покриће укупно насталих буџетских расхода, па је остварен буџетски суфицит, што значи да је у 2011. као и у 2010. години, са уравнотежењем прихода и расхода, заустављен тренд повећања буџетског дефицита. Међутим, средства текућег периода коришћена су за измирење обавеза насталих до 31.12.2009. године, за које нису планирани издаци у 2011. години, што по мишљењу ревизије, није у складу са Законом о буџетском систему Републике Српске, чл. 39. Издаци за наведене обавезе објављени су у Забиљешкама уз финансијске извјештаје, али у износу од 83.151.756 КМ нису приказани у Извјештају о извршењу финансијског плана (ПИБ-у), што није у складу са Правилником о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова, чл. 108. тачка 8.

Мишљење

По нашем мишљењу, осим ефеката које на финансијске извјештаје могу имати питања наведена у пасусу Основа за изражавање мишљења са резервом, финансијски извјештаји дају истинит и објективан приказ по свим материјално значајним аспектима, финансијског стања на дан 31.12.2011. године, резултата пословања и извршења Финансијског плана за годину која се завршава на тај дан, у складу са Међународним рачуноводственим стандардима за јавни сектор и Међународним стандардима финансијског извјештавања.

Финансијско пословање Фонда у 2011. години, осим за наведено у пасусу Основа за изражавање мишљења са резервом, било је у свим материјално значајним аспектима усклађено са важећом законском регулативом.

Бања Лука, 31.12.2012. год.

Главни ревизор
др Душко Шњегота

II РЕЗИМЕ ПРЕПОРУКА ДАТИХ РУКОВОДСТВУ ФОНДА

1. Код сачињавања Напомена уз финансијске извјештаје треба укључити све захтјеве MPC-ЈС 1, параграф 127. и 132 до 139 и код сталних средстава укључити сва потребна објављивања дефинисана MPC ЈС 17, параграф 88 до 94.
2. Да руководство Фонда размотри могућност унапређења апликативних контрола у складу са стандардом ISO/IEC 27001:2005 који је у Фонду имплементиран у току 2012. године.

III ИЗВЈЕШТАЈ О ПРОВЕДЕНОЈ РЕВИЗИЈИ

1. Увод

Фонд за пензијско и инвалидско осигурање Републике Српске (у даљем тексту: Фонд) основан је Законом о пензијском и инвалидском осигурању Републике Српске ради обезбјеђивања и остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања.

У 2011. години извршена је промјена лица овлашћеног за заступање и ускалђивање дјелатности Фонда према одредбама Закона о класификацији дјелатности и регистру пословних субјеката по дјелатностима у Републици Српској и Уредбе о класификацији дјелатности у Републици Српској. Регистрована дјелатност Фонда је дјелатност обавезног социјалног осигурања - 84.30.

Према Статуту Фонда, ради обављања управних, административних, финансијских, техничких и других послова који произилазе из функција Фонда, образована је јединствена Стручна служба, која има сљедеће организационе дијелове:

- Централну службу Фонда Бијељина и
- шест филијала: Бања Лука, Бијељина, Добој, Приједор, Источно Сарајево и Требиње.

Фонд послује преко властитих рачуна.

У складу са чл. 20. Закона о ревизији јавног сектора Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 98/05), Фонд је 24.12.2012. године доставио Примједбе на Нацрт извјештаја о ревизији финансијских извјештаја Фонда за период 1.1.-31.12.2011. године, број РВ043-12 од 6.12.2012. године.

Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске размотрила је примједбе и није установила да су такве природе да могу утицати на суштину налаза, а извршена је измјена форме става 7. у тачки 4. и ст. 9 и 10. у тачки 6.3. Извјештаја, који се односе на издатке по основу измирених обавеза из ранијих обрачунских периода, због коришћених термина у Нацрту извјештаја који би се могли различито тумачити. Такође, извршене су одређене стилске корекције у тексту Извјештаја.

Уз Извјештај о проведеној ревизији достављамо одговор на примједбе под бројем 05/0903-120-3/12 од 31.12.2012. године.

2. Провођење препорука из претходног извјештаја

Руководство Фонда је сачинило План активности на реализацији препорука по претходно обављеној ревизији и Извјештај о провођењу истих. Од укупно осам датих препорука једна препорука је проведена. Са доношењем Закона о пензијском и инвалидском осигурању који је у примјени од 1.1.2012. године створени су услови да буде проведена препорука која се односи на финансијски план. Провођење препорука које се односе на приходе, лична примања, утврђивање права, потраживања по основу регресних поступака и нефинансијску имовину настављено је у 2012. години, а препорука везана за расходе по основу коришћења роба и услуга проведена је дјелимично у ревидираном периоду.

3. Закључак о функционисању система интерних контрола

У 2011. години присутна је недовољна посвећеност процјени ризика и недовољна комуникација између појединих организационих дијелова, што се негативно одражава на систем интерних контрола.

И даље су више заступљене контроле којима се откривају грешке које су настале у односу на контроле које спрјечавају настанак грешке.

Активности везане за набавку новог интегрисаног информационог система (ИИС), започете у 2010. години, настављене су и у 2011. години. Од 1.1.2011. године у Фонду је почела примјена модула новог ИИС-а за вођење главне књиге и помоћних књига купаца и добављача, основних средстава и ситног инвентара, материјално пословање и обрачун зарада.

Са преузимањем модула запослени у Фонду нису преузели и све оперативне процедуре потребне за рад (одобравање права приступа подацима, обрачун амортизације, отварање почетних стања након завршене пословне године), већ их је радио добављач. Нису биле успостављене одговарајуће контроле администрације права приступа. У току ревизије запослени у Фонду започели су активности на преузимању функција управљања правима приступа.

Закључни лист и главна књига који су за потребе ревизије креирани као електронски документ у јулу 2012. године, садржавали су рачунске грешке. Накнадно достављени извјештаји нису садржавали рачунске грешке, али су укључивали додатне трансакције створене у септембру 2012 године, које нису биле видљиве у контролном дневнику трансакција.

Након евидентирања трансакција у помоћним књигама, аутоматски се, на основу предефинисаних шема књижења, креира и преноси налог за књижење у главну књигу. Запослени нема могућност да код свих врста докумената види ефекте књижења на главну књигу, прије него што налог буде прокњижен. Примјењене су поставке апликације које дозвољавају да неуравнотежен налог буде прокњижен у главну књигу. Обрачун амортизације, у појединим случајевима, није извршен у складу са рачуноводственом политиком Фонда.

У главну књигу се из помоћне књиге основних средстава преноси велики број трансакција (у 2011. години 17122 трансакције) које се односе на промјену локације основног средства у оквиру исте организационе цјелине. Мишљења смо да исто није потребно, јер не доприноси ефикасности коришћења података главне књиге.

Према налазима ревизије, наведене слабости интерних контрола у информационом систему нису проузроковале значајну грешку, али сматрамо да руководство Фонда треба размотри могућност унапређења апликативних контрола у складу са стандардом ISO/IEC 27001:2005, који је у Фонду имплементиран у току 2012. године.

По мишљењу ревизије, у циљу повећања ефикасности интерних контрола у Фонду, потребно је прије свега, смањити ризик у контролном окружењу и промијенити однос контрола у смислу да више буду заступљене контроле које спрјечавају настанак грешке у односу на контроле којима се откривају већ настале грешке.

Препорука

Да руководство Фонда размотри могућност унапређења апликативних контрола у складу са стандардом ISO/IEC 27001:2005 који је у Фонду имплементиран у току 2012. године.

4. Финансијски план

Финансијским планом за 2011. годину, по извршеном ребалансу, планирани су укупни буџетски приходи у износу од 930.446.194 КМ, који су уравнотежени са укупним буџетским расходима. У укупне буџетске расходе укључени су издаци за нефинансијску имовину у износу 1.392.784 КМ, а нису укључени расходи по основу камата на зајмове примљене од банака у износу од 2.000.000 КМ. Такође, примици за нефинансијску имовину нису укључени код исказивања буџетског суфицита/дефицита. Укупна средства пројектована у Финансијском плану (952.346.609 КМ), односно Ребалансу финансијског плана за 2011. годину (968.496.194 КМ), која обухватају укупне буџетске приходе и примитке и укупни издаци који се односе на укупне буџетске расходе и издатке су уравнотежени, али у структури, расходи по основу камата на зајмове, примици и издаци за нефинансијску имовину нису исправно груписани, па нису реално исказани планирани текући расходи, укупни буџетски расходи, буџетски суфицит/дефицит, као и нето финансирање. Исто, по мишљењу ревизије није у складу са Правилником о буџетским класификацијама садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова, чл. 85. тачка 4. и 6., али планирани износи су исправно унесени у извјештај о извршењу буџета.

У образложењу пројекције расхода наведено је да су планирана средства за пензије у 2011. години утврђена под претпоставком да ће се достигнути исплатни коефицијент из 2008. године задржати, тј. у складу са Закључком Народне скупштине од 4.11.2008. године. Према наведеном, **расходи на име дознака грађанима по основу пензијског осигурања нису планирани на основу расположивих средстава, већ примјеном коефицијента 1,06, што није у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању, чл. 162.**

У оквиру Мишљења Министарства финансија на Нацрт финансијског плана Фонда за 2011. годину, дата је препорука да се средства за посебна права, која је Фонд пројектовао у износу 298.809.696 КМ на основу обрачунатих обавеза Републике према Фонду у 2010. години, планирају у висини намјенских издвајања за посебна права утврђена Буџетом Републике Српске, тј. у износу 200.000.000 КМ. По нашем мишљењу, **средства за посебна права нису планирана у складу са пројекцијом стварно потребних средстава за ту намјену, већ у складу са планираним средствима у буџету Републике (мање за 98.809.696 КМ), што није у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању РС, чл. 199.** Ребалансом финансијског плана средства за посебне намјене су још смањена због поновног усклађивања са износом планираним у Буџету Републике Српске (за 7.000.000 КМ), па је и даље остала присутна наведена неусклађеност.

У циљу обезбјеђења недостајућих средстава за финансирање права по основу пензијског и инвалидског осигурања донесени су Закон о измјенама и допунама Закона о порезу на доходак и Закон о измјенама и допунама Закона о доприносима који су ступили на снагу 1.2.2011. године. Наведене измјене прописа утицале су на повећање прихода од доприноса на лична примања и смањење расхода по основу доприноса за здравствено осигурање на исплаћене пензије. Измјене у наведеним прописима биле су основ за повећање укупно расположивих средстава и један су од кључних разлога за доношење Ребаланса финансијског плана за 2011. годину.

Крајем 2011. године донесен је нови Закон о пензијском и инвалидском осигурању који је ступио на снагу 1.1.2012. године. **Са доношењем овог Закона укинута је одредба о усклађивању пензија са расположивим средствима, па је констатована неусклађеност са чл. 162. Закона о ПИО**

који је био на снази у 2011. години елиминисана. Новим Законом о пензијском и инвалидском осигурању, члановима 157. и 158, дефинисана су средства која представљају обавезу Републике према Фонду. На основу овог закона Министар финансија донио је Правилник о начину обрачуна и утврђивања висине средстава по основу обавеза Републике, чиме је елиминисана неусклађеност ставова по питању тумачења која права се финансирају из буџета Републике.

У 2011. години коришћени су краткорочни кредити за потребе одржања текуће ликвидности Фонда.

У Ребалансу финансијског плана Фонда за 2011. год. укупно планирани издаци за отплату дугова износе 36.050.000 КМ, у оквиру чега се већи дио односи на отплату кредита. На позицији планирани издаци за отплату неизмирених обавеза из ранијих година планирано је 5.266.053 КМ, што је значајно мање у односу на обавезе по основу дефицита из ранијих година. Према наведеном, **финансијским планом за 2011. годину нису обухваћени издаци за отплату неизмирених обавеза по основу непокривеног дефицита из ранијих обрачунских периода.**

У 2011. години планирано је да се заустави даље акумулирање буџетског дефицита. У циљу обезбјеђења довољних извора финансирања, Управни одбор Фонда је у складу са Уредбом о индиректном задуживању Републике Српске за рачун фондова социјалне сигурности и јавних здравствених установа, донио Одлуку којом се одобрава дугорочно задужење Фонда у износу од 70.000.000 КМ за обезбјеђење средстава ради покрића законом утврђених права. Наведено задужење оцијењено је оправданим од стране Министарства рада и борачко инвалидске заштите. Народна скупштина Републике Српске донијела је Одлуку којом се одобрава индиректно задужење Фонда у наведеном износу. Ово задужење дјелимично је реализовано у 2012. години.

За постизање позитивних ефеката, по мишљењу ревизије, потребно је да се испоштују захтјеви нових прописа, а обавезе по кредитним задужењима да се измирују из властитих извора.

5. Набавке

Укупна вриједност закључених уговора о набавкама роба и услуга у 2011. години износила је 1.540.090 КМ, од чега се на поступке проведене директним споразумом односи 146.765 КМ.

У децембру 2011. године донијета је Одлука да се проведе поступак о додјели Уговора о набавци додатних услуга на изради интегрисаног информационог система. У јануару 2012. године закључен је Уговор у износу од 355.680 КМ. Основним уговором о набавци интегрисаног информационог система дефинисане су функционалне цјелине (модули) као и појединачне цијене на нивоу тих модула, а у Уговору о додатним услугама, додатне услуге нису дефинисане на нивоу модула на које се односе, што по нашем мишљењу има за последицу смањење могућности праћења извршења и плаћања услуга на нивоу функционалних цјелина, утврђивање вриједности тих цјелина (модула), флексибилност код уговарања одржавања и слично.

У образложењу претходно наведене Одлуке директора Фонда наведено је да се указала потреба за додатним услугама које нису укључене у основни уговор, а које су неопходне за квалитетно окончање поступка израде интегрисаног информационог система. По нашем мишљењу, у Уговору о набавци додатних услуга за набавку DW - Модули Рачуноводство и финансије и Регресни

поступци у износу 102.592 КМ, може се прихватити да су те услуге корисне за креирање извјештаја из ИИС-а, али сматрамо да нису неопходне за извршење основног уговора, у смислу чл. 11. став 4. д, тачка 1. Закона о јавним набавкама, те да нису у складу са наведеним захтјевом овог закона. Набавке код којих су успједиле жалбе и које су усвојене од стране Канцеларије за жалбе поништене су.

6. Финансијски извјештаји

6.1. Биланс успјеха

Фонд је у 2011. години у билансу успјеха исказао приходе у износу од 926.814.288 КМ, који су незнатно већи у односу на претходну годину и расходе у износу од 916.089.550 КМ, који су на нивоу расхода претходне године, па је исказан позитиван финансијски резултат у износу од 10.724.738 КМ.

П р и х о д и се састоје од: пореских прихода у износу 732.012.446 КМ, непореских прихода 1.801.827 КМ, прихода обрачунског карактера 15 КМ и трансфера између буџетских јединица 193.000.000 КМ.

Порески приходи у цјелости се односе на приходе по основу доприноса за социјално осигурање. Са рачуна јавних прихода у периоду 1.1 до 31.12.2011. године, распоређено је на рачун Фонда 709.269.696 КМ и исто усаглашено са Трезором Републике Српске. У билансу успјеха приходи по основу доприноса евидентирани су у износу 732.012.446 КМ. Разлика од 22.742.750 КМ односи се на приходе који нису уплаћени преко јединственог рачуна Трезора Републике Српске, а односе се на приходе од доприноса по основу програма за социјално збрињавање радника који су у процесу стечаја и ликвидације предузећа остали без посла у износу од 15.607.983 КМ, доприносе измирене у акцијама 4.652.791 КМ, доприносе евидентирани на обрачунској основи, тј. по основу потраживња од буџета Републике Српске на име доприноса измираних путем обвезница 2.481.488 КМ и остале доприносе директно уплаћене на рачун Фонда 488 КМ.

По мишљењу ревизије, као и у претходној години, подаци о уплатама доприноса директно на рачун Фонда нису укључени у базу података Јединственог система регистрације, контроле и наплате доприноса који води Пореска управа Републике Српске. Исто отежава поступак утврђивања права корисника и захтјева допунске евиденције, а Пореска управа у чијој надлежности је контрола обрачуна и наплате доприноса нема увид у извршену наплату. По питању наведеног, као и за активности везане за подношење захтјева за наплату доприноса из стечајне масе, дата је препорука у претходној ревизији, која се проводи у 2012. години.

Приходи евидентирани на обрачунској основи, на основу Обавјештења Министарства финансија Републике Српске о измирењу пореских обавеза путем обвезница Републике Српске, класификовани су као доприноси од реализације обвезница. По нашем мишљењу, ова класификација није исправна. Потребно је извршити класификацију у складу са наведеним обавјештењем, тј. као приход по основу доприноса измираних путем обвезница Републике Српске.

У оквиру **непореских прихода** евидентирани су остали приходи од нефинансијске имовине у износу од 120.218 КМ и остали непорески приходи 1.681.609 КМ (приходи по регресним поступцима од активних корисника 959.187 КМ, од пасивних корисника 150.789 КМ, приходи од издавања увјерења 290.189 КМ, приходи по основу боловања од Фонда здравства 72.655 КМ, приходи по

основу боловања од Фонда дјечије заштите 50.688 КМ и други мање значајни приходи).

Трансфери између буџетских јединица односе се на трансфере фонду из буџета Републике Српске, који су дозначени од стране Министарства рада и борачко инвалидске заштите Републике Српске у износу од 193.000.000 КМ. Од наведеног износа, 188.000.000 КМ дозначено је на име измирења обавеза Републике по основу признатих посебних права појединим категоријама корисника по чл. 199. Закона о пензијском и инвалидском осигурању. Износ од 5.000.000 КМ дозначен је из средстава Развојног програма за провођење пројекта "Осигурање одрживости пензијског система", у складу са Одлуком о измјени Одлуке о финансирању пројекта од 10.12.2010. године. Дозначена средства су у висини планираних. Обрачуната средства по чл. 199. Закона о пензијском и инвалидском осигурању су значајно већа од дозначених, што је образложено у тачки 4. Извјештаја.

Укупни расходи у 2011. год. евидентирани су у износу 916.089.550 КМ, а односе се на: расходе за лична примања 13.507.022 КМ, расходе по основу коришћења роба и услуга 10.188.071 КМ, расходе финансирања и друге финансијске трошкове 1.674.259 КМ, расходе по основу дознака на име социјалне заштите које исплаћују институције обавезног социјалног осигурања 889.662.792 КМ и расходе обрачунског карактера 1.057.406 КМ.

Расходи за лична примања учествују у укупним расходима са 1,47%, а односе се на расходе за бруто плате у износу од 11.490.320 КМ и расходе за бруто накнаде трошкова и осталих личних примања запослених 2.016.702 КМ. Већи су у односу на претходну годину за 26%, због повећања стопа пореза и доприноса и због исплаћеног топлог obroка за 2011. годину који није исплаћиван у претходној години.

Питање плата и у 2011. години, као и у претходном периоду, није било дефинисано законским оквиром. Крајем 2011. године донесен је нови Закон о пензијском и инвалидском осигурању, који је усклађен са Законом о систему јавних служби, а сачињен је и Преднацрт Закона о платама запослених у јавним службама, који се односи и на фондове.

Број запослених у Фонду на дан 31.12.2011. год. износио је 568, а на дан 31.12.2010. год. 582, што значи да је смањен за 14.

Расходи по основу коришћења роба и услуга чине 1,11% укупних расхода, мањи су у односу на претходну годину, а односе се на: расходе по основу закупа 103.121 КМ, расходе по основу утрошка енергије, комуналних, комуникационих и транспортних услуга 1.426.342 КМ, расходе за режијски материјал 372.161 КМ, текуће одржавање 119.012 КМ, путовање и смјештај 197.772 КМ, стручне услуге 7.280.737 КМ и остале расходе 688.926 КМ.

У складу са Закључком Владе Републике Српске од 03.02.2011. године, у Фонду је 16.03.2011. године донесен Правилник о измјенама и допунама правилника о коришћењу службених мобилних телефона. Истим је дефинисано да се укида плаћање накнаде за трошкове мобилних телефона свим запосленима који користе службене телефоне, односно да ће Фонд сносити трошкове претплате за све кориснике службеног мобилног телефона VPN сервиса, а за сву осталу потрошњу импулса да ће корисници службених мобилних телефона сами сносити трошкове.

На отпремницама у прилогу документације на основу које је вршено евидентирање режијског материјала стоји „отпремницу примио“, са нејасним потписом лица које врши пријем материјала. По нашем мишљењу, наведени

документ не представља адекватну књиговодствену исправу, јер смо мишљења да на том документу треба да стоји јасно ко је примио робу. Напријед наведено је пропуст интерних контрола.

Расходи за стручне услуге у износу од 7.280.737 КМ, највећим дијелом се односе на услуге пошта за исплату пензија 6.954.322 КМ. У 2012. години воде се активности на смањењу ових расхода (закључен је Уговор са Предузећем за поштански саобраћај Републике Српске, којим је накнада за извршене услуге смањена за 0,4%).

У оквиру осталих непоменутих расхода евидентирани су расходи за привремене и повремене послове. Уочено је да су поједини уговори закључени у 2011. години трајали дуже од 60 дана, што није у складу са Законом о раду, чл. 34. У оквиру ових расхода евидентирани су и расходи по основу репрезентације. Код појединих случајева наведено је да се ради о средствима репрезентације, али није наведено за које потребе. Такође у оквиру репрезентације, евидентирани су исплате по одобреним рачунима за храну и пиће у току продуженог рада на обради пензија, који не представљају значајне износе и дефинисани су Одлуком директора. Међутим, ревизија је мишљења да исто треба третирати трошковима личних примања. Наведене неправилности упућују на недовољност интерних контрола.

У 2011. години евидентирани су расходи по основу исплате обавеза по судским рјешењима у износу 93.233 КМ, који узрокују и расходе камата. Ови расходи су посљедица активности из ранијег периода везаних за рјешавање стамбених питања, гдје смо мишљења да су више узроковани субјективним него објективним околностима.

У 2011. години, код признавања и евидентирања расхода по основу коришћења роба и услуга констатован је дио неправилности као и у 2010. години за које су дате препоруке. Како је претходна ревизија рађена крајем 2011. године, имплементација датих препорука врши се у 2012. години.

Расходи финансирања углавном се односе на расходе по основу камата на зајмове примљене од банака, који су у 2011. години износили 1.672.219 КМ.

Расходи по основу дознака на име социјалне заштите које исплаћују институције обавезног социјалног осигурања исказани су у износу 889.662.792 КМ, а односе се на: нето пензије у износу 856.557.257 КМ, доприносе за здравствено осигурање пензионера 16.670.865 КМ, трошкове сахране корисника пензија 4.447.377 КМ, пензије-посебна накнада по Уредби Владе 11.968.393 КМ и остале помоћи 18.900 КМ.

Обрачун пензија у 2011. год. вршен је као и у претходној години, тј. у складу са Правилником о начину утврђивања средстава за исплату пензија и Закључком Народне скупштине Републике Српске од 4.11.2008. год., којим је дефинисано да се мјесечни коефицијент исплате задржи на 1,06. Унапријед дефинисани коефицијент исплате довео је до **обрачуна пензија у износу већем од расположивих средстава, што није у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању, чл. 162.**

Дио недостајућих средстава за обрачуната посебна права која треба да се финансирају из Буџета Републике Српске финансиран је из средстава наредног периода и кредитних средстава, што није у складу са Законом о пензијском и инвалидском осигурању, чл. 199.

Наведене неусклађености биле су присутне и код доношења Финансијског плана за 2011. годину. Активности за отклањање истих објашњене су у тачки 4. Извјештаја.

Враћене пензије (пензије које дистрибутер пошта или банка не дозначе кориснику) у 2011. год. износиле су 953.950 КМ и евидентирани су као сторно трошкова и обавеза за пензије. Од враћених пензија поново је укључено у исплату кроз разлике 627.732 КМ, те су исказани трошкови за пензије мањи за 326.218 КМ. Како је сторно враћених пензија за децембар 2011. године рађен у јануару 2012. године, мишљења смо да су расходи за децембар евидентирани на обрачунској основи, а за првих 11 мјесеци 2011. године на готовинској основи, што није у складу са Правилником о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета републике, општина, градова и фондова, чл. 87. став 2. и Правилником о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској, чл. 84. став 2. Исто је објављено у Забиљешкама уз финансијске извјештаје, гдје је наведено да ће са увођењем интегрисаног информационог система у оквиру подсистема за обрачун пензија бити омогућено евидентирање пензија у потпуности на обрачунској основи.

Поступак утврђивања права из пензијског и инвалидског осигурања у току 2011. год. није у потпуности провођен у складу са Упутством о провођењу канцеларијског пословања и комплетирању предмета, као ни роковима дефинисаним Законом о општем управном поступку. Присутне су неправилности које су констатоване и у претходној ревизији. Крајем 2011. године предузете су значајније активности по питању рјешавања неријешених захтјева, што је дало и значајне резултате, односно документовано је да је број неријешених захтјева са 31.8.2012. године смањен за 46% у односу на 1.11.2011. године.

Расходи обрачунског карактера су исказани у износу 1.057.406 КМ, а значајнији износи односе се на расходе по основу амортизације 602.166 КМ и резервисања по судским рјешењима 362.290 КМ.

Код обрачуна амортизације пословне зграде Фонда у Бијељини није узет у обзир јануар мјесец због недостатака новог програма за вођење помоћне књиге основних средстава, односно поузданости Интегрисаног информационог система. Грешка, по нашем мишљењу представља пропуст интерних контрола, што је објашњено у тачки 3. Извјештаја.

6.2. Биланс стања

Укупна имовина Фонда исказана у пословној активи биланса стања на дан 31.12.2011. год. износи 348.738.980 КМ и уравнотежена је са пословном пасивом биланса.

Текућа имовина износи 13.925.712 КМ (у цјелости се односи на краткорочну финансијску имовину), а стална имовина 334.813.268 КМ (дугорочна финансијска имовина 316.867.469 КМ и нефинансијска имовина у сталним средствима 17.945.799 КМ). У пословној пасиви биланса евидентирани су обавезе у износу 153.822.816 КМ (краткорочне обавезе 117.845.392 КМ и дугорочне обавезе, које се односе на дугорочна разграничења 35.977.424 КМ) и властити извори средстава 194.916.164 КМ (трајни извори 275.510.851 КМ и негативан финансијски резултат у износу од 80.594.687 КМ).

Краткорочна финансијска имовина односи се на: готовину и готовинске еквиваленте 302.170 КМ, краткорочне пласмане 2.481.488 КМ, краткорочна потраживања 1.653.644 КМ и краткорочна разграничења 9.488.410 КМ.

Стање готовине и готовинских еквивалената на дан 31.12. 2011. године углавном се односи на стање на жиро рачунима Фонда. Стање благајне од 3.027 КМ није значајано, али у благајничкој документацији постоје одређене формалне неисправности у погледу обезбјеђења контрола.

Краткорочни пласмани исказани су у билансу стања на дан 31.12.2011. год. у износу 2.481.488 КМ, а односе се на потраживања из буџета Републике Српске призната по основу доприноса измирених у обвезницама. По нашем мишљењу, исто није исправно класификовано, па су краткорочни пласмани на дан 31.12.2011. год. у износу 2.481.488 КМ прецијењени, а краткорочна потраживања потцијењена за наведени износ. Исто је исправљено у почетном стању 2012. године.

Краткорочна потраживања на дан 31.12.2011. год. исказана су у билансу стања у нето износу од 1.653.644 КМ (брutto износ 2.957.909 КМ и исправка вриједности потраживања 1.304.265 КМ).

Највећи дио спорних потраживања односи се на потраживања по регресним поступцима, тј. на потраживања по основу извршених преплата корисницима права. Иста су у 2011. години већа у односу на претходну годину за 10%.

Краткорочна разграничења у износу од 9.488.410 КМ углавном се односе на краткорочно разграничене приходе.

Дугорочну финансијску имовину чине дугорочни пласмани у износу 280.890.044 КМ и дугорочна потраживања 35.977.425 КМ.

Дугорочни пласмани, према билансу стања, односе се на акције и учешћа у капиталу 280.417.108 КМ и дугорочне зајмове 472.936 КМ.

У оквиру акција и учешћа у капиталу евидентирани су: акције у износу 4.652.791 КМ, средства уложена у Поштанску штедионицу Бања Лука 661.423 КМ, оснивачка улагања у Друштво за управљање Пензијским резервним фондом 100.000 КМ и оснивачка улагања у Пензијски резервни фонд (ПРЕФ) 275.002.894 КМ.

Акције су евидентиране по основу конверзије дуга пореских обвезника на име доприноса за пензијско и инвалидско осигурање у акције. У Фонду није извршена процјена фер вриједности акција на дан 31.12.2011. године. Образложење руководства је да ће наведене акције бити пренесене у ПРЕФ.

У 2011. години евидентиран је оснивачки улог у ПРЕФ у износу 190.320 КМ. У наведеном износу у Фонду је била евидентирана обавеза. У ранијем периоду са наплатом прихода од дивиденде на рачун Фонда евидентирана је обавеза према Сектору за управљање капиталом од приватизације, а са доношењем Одлуке о оснивању ПРЕФ-а, обавеза према ПРЕФ-у. Уз чињеницу да је Сектор за управљање капиталом од приватизације чинио организациони дио Фонда, обавезе према овом сектору представљале су интерне односе, па је по нашем мишљењу, са оснивањем ПРЕФ-а требало затворити обавезу, јер су улагања у ПРЕФ вршена путем емисије акција од стране ПРЕФ-а, које је Фонд купио. Са куповином акција требало је повећати улагања у акције и учешћа у капиталу на терет новчаних средстава. Фонд је са куповином акција ПРЕФ-а евидентирао повећање улагања у акције и учешћа у капиталу и повећање трајног капитала за износ од 190.320 КМ, па је финансијски резултат ранијих година на дан 31.12.2011. год. потцијењен, а трајни извори су прецијењени за наведени износ. Куповина наведених акција није евидентирана преко издатака за финансијску

имовину у складу са чл. 87 Правилника о рачуноводству, рачуноводственим политикама и рачуноводственим процјенама за буџетске кориснике у Републици Српској. Наведену грешку потребно је исправити, како би будуће презентације биле исправне.

Дугорочна потраживања евидентирана су у 2011. години у износу 35.977.425 КМ. Иста се односе на потраживања за порезе, доприносе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања у износу 33.068.076 КМ и остала дугорочна потраживања 2.909.349 КМ.

Према чл. 61. Правилника о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контог плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова, билансно исказивање репрограмираних обавеза послодаваца по основу доприноса за ПИО у оквиру дугорочних потраживања за доприносе за пензијско и инвалидско осигурање за које је продужен рок плаћања, врши се на основу података из пореског књиговодства. По мишљењу ревизије, до примјене нових прописа о пореском књиговодству Фонд би наведена потраживања требао да евидентира кроз помоћне евиденције, тј. да их не исказује билансно. У 2012. години извршена је исправка истог у почетном стању.

Остала дугорочна потраживања односе се на потраживања по основу регресних поступака и то од активних корисника 2.686.454 КМ и пасивних корисника 222.895 КМ. Потраживања по основу регресних поступака односе се на потраживања настала по основу преплаћених права на пензијско и инвалидско осигурање. У већини случајева, преплата је посљедица субјективних околности. Нпр. донесено је рјешење о престанку права на одређену пензију, а и даље је вршена исплата и сл., а у неким случајевима разлог због којег је дошло до преплате није довољно јасно наведен.

Нефинансијска имовина у сталним средствима у вриједности од 17.945.799 КМ односи се на произведену сталну имовину 16.643.447 КМ (зграде и објекте 15.520.738 КМ, постројења, опрему 1.111.978 КМ и нематеријалну произведену имовину 10.731 КМ), драгоцености (умјетничке слике) 5.155 КМ, непроизведену сталну имовину 456.032 КМ (укупан износ се односи на земљиште) и нефинансијску имовину у сталним средствима у припреми 841.165 КМ.

У оквиру нефинансијске имовине у сталним средствима у припреми исказане су софтверске апликације (вођење главне књиге, основних средстава,...) које су биле у примјени у 2011. години, а нису активирани, што је по нашем мишљењу посљедица пропуста интерних контрола у оквиру имплементације Уговора о извршеним набавкама интегрисаног информационог система.

У Нотама уз финансијске извјештаје, код нефинансијске имовине није објављен основ за мјерење коришћен у припремању финансијских извјештаја, као и усклађивање књиговодствене вриједности на крају и на почетку периода.

Препорука

За потребе објављивања код сталних средстава укључити сва потребна објављивања дефинисана МРС ЈС 17, параграф 88 до 94.

Укупне обавезе Фонда на дан 31.12.2011. год. исказане су у износу од 153.822.816 КМ. Стање краткорочних обавеза износило је 117.845.392 КМ, а стање дугорочних обавеза 35.977.424 КМ.

Краткорочне обавезе мање су за 10% у односу на претходну годину, а односе се на: краткорочне финансијске обавезе 17.160.000 КМ, обавезе за лична примања 1.115.268 КМ, обавезе из пословања 12.519.569 КМ, обавезе за

расходе финансирања и друге финансијске трошкове 84.520 КМ, краткорочна резервисања и разграничења 1.137.266 КМ и остале краткорочне обавезе 85.828.769 КМ.

Краткорочне финансијске обавезе у износу од 17.160.000 КМ односе се на обавезе по револвинг кредиту.

Обавезе за лична примања обухватају неизмирене обавезе за децембар 2011. године.

Значајније обавезе у оквиру обавеза из пословања су: обавезе према добављачима 2.563.179 КМ, обавезе за здравствено осигурање пензионера 3.974.691 КМ, обавезе по рјешењима Пореске управе за поврат погрешно уплаћених доприноса 3.097.658 КМ, обавезе за доприносе према другим фондовима по поравнању 904.792 КМ и обавезе по основу рефундација плата које се јављају у случају када се оцјена радне способности изврши по истеку 60 дана 275.161 КМ (посљедица су прекорачења рока за оцјену радне способности).

Обавезе за расходе финансирања и друге финансијске трошкове од 84.520 КМ односе се на обавезе према банкама за камате по основу револвинг кредита.

Остале краткорочне обавезе у износу 85.828.769 КМ чине 73% укупних краткорочних обавеза, а односе се на обавезе за пензије 72.654.953 КМ и одштетне захтјеве 13.173.816 КМ.

У оквиру **дугорочних обавеза** евидентирана су дугорочна разграничења, односно дугорочно разграничени приходи по основу потраживања за порезе, доприносе и непореске приходе за које је продужен рок плаћања у износу 33.068.076 КМ, што је објашњено код дугорочних потраживања.

Властити извори средстава на дан 31.12.2011. године износе 194.916.164 КМ. Трајни извори средстава износе 275.510.851 КМ. Финансијски резултат је негативан и износи 80.594.687 КМ, а чини га негативан финансијски резултат из ранијих година у износу од 90.676.173 КМ и позитиван финансијски резултат из 2011. године у износу од 10.081.486 КМ.

Позитиван финансијски резултат текуће године у билансу успеха исказан је у износу од 10.724.738 КМ и разликује се од резултата исказаном у билансу стања за 643.252 КМ. За наведену разлику дато је образложење, да су вршене одговарајуће корекције у складу са Правилником о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова, сходно члану 85. став 1. тачка 4.

6.3. Извјештај о извршењу финансијског плана

Према подацима из Периодичног извјештаја о извршењу буџета, односно Финансијског плана, **укупно остварени буџетски приходи Фонда у 2011. год. мањи су за 0,4% (3.631.921 КМ), а укупно остварени буџетски расходи за 2% (16.021.266 КМ) од планираних.**

Мање остварење прихода у односу на планиране углавном је резултат мање наплаћених прихода по основу доприноса за социјално осигурање за 3.533.038 КМ. Непорески приходи су мањи за 5% или 98.883 КМ, што не представља значајан износ, а трансфери између буџетских јединица (трансфери фондовима од вишег нивоа власти) су на нивоу планираних.

Буџетски расходи посматрани у структури су такође мањи од планираних: расходи за лична примања за 4 %, расходи по основу коришћења робе и услуга за 17%, расходи финансирања и други финансијски трошкови за 16% и расходи по основу дознака на име социјалне заштите које исплаћују институције обавезног социјалног осигурања мањи су за 1%.

Издаци за нефинансијску имовину мањи су за 27% од планираних. У структури ових издатака издаци за набавку постројења и опреме већи су од планираних за 27% (68.266 КМ).

На основу остварених буџетских прихода, буџетских расхода и издатака за нефинансијску имовину у 2011. години исказан је **буџетски суфицит у износу од 10.759.408 КМ.**

Примици од финансијске имовине исказани су у висини планираних и износе 45.378 КМ.

Примици од задуживања мањи су од планираних за 55% и износе 17.160.000 КМ, а **издаци за отплату дугова** мањи су за 11% и износе 32.200.070 КМ.

Резултат примитака за финансијску имовину, примитака од задуживања и издатака за отплату дугова чини нето финансирање које је исказано у негативном износу од 14.994.692 КМ. Када је на буџетски суфицит у износу од 10.759.408 КМ додано негативно нето финансирање исказан је непокривени дефицит текућег периода у износу од 4.235.284 КМ.

Укупно остварени буџетски приходи у 2011. години били су довољни за покриће укупно насталих буџетских расхода, па је остварен буџетски суфицит, што значи да је у 2011. као и у 2010. години, са уравнотежењем прихода и расхода, заустављен тренд повећања буџетског дефицита. Међутим, средства текућег периода коришћена су за измирење обавеза насталих до 31.12.2009. године, за које нису планирани издаци у 2011. години, што по мишљењу ревизије, није у складу са Законом о буџетском систему Републике Српске, чл. 39. Издаци за наведене обавезе објављени су у Забилешкама уз финансијске извјештаје, али у износу од 83.151.756 КМ нису приказани у Извјештају о извршењу финансијског плана (ПИБ-у), што није у складу са Правилником о буџетским класификацијама, садржини рачуна и примјени контног плана за кориснике прихода буџета Републике, општина, градова и фондова, чл. 108. тачка 8.

У циљу финансирања неизмирених обавеза из ранијих година започете су активности у вези индиректног дугорочног кредитног задужења, што је наведено у тачки 4. Извјештаја.

6.4. Извјештај о новчаним токовима

У Извјештају о новчаним токовима за период од 1.1. до 31.12.2011. године приказано је нето повећање готовине и готовинских еквивалената у износу од 103.528 КМ (готовина и готовински еквиваленти на почетку периода 198.642 КМ, готовина и готовински еквиваленти на крају периода 302.170 КМ). Позитиван нето новчани ток из пословних активности исказан је у износу 1.080.871 КМ. Из инвестиционих активности исказан је негативан нето новчани ток у износу 1.022.721 КМ и из активности финансирања позитиван нето новчани ток 45.378 КМ.

У оквиру инвестиционих активности, нису исказани издаци за финансијску имовину који се односе на оснивачка улагања у Пензијски резервни фонд, али исти не представљају значајан износ. Износи примитака по основу револвинг кредита и издатака за сервисирање главног дуга по основу истог приказани су у оквиру новчаних токова из пословних активности. По нашем мишљењу, наведене активности представљају активности финансирања које нису приказане у складу са МРС-ЈС 2, параграф 26. Ова неусклађеност није утицала на исказано нето повећање/смањење готовине и готовинских еквивалената, али је битна за доношење пословних одлука.

6.5. Напомене уз финансијске извјештаје

У напоменама уз финансијске извјештаје, у оквиру информација о рачуноводственим политикама, наведен је акт којим су дефинисане рачуноводствене политике, а код образложења појединачних ставки презентованих у извјештајима наведене су само неке примјењене рачуноводствене политике. По нашем мишљењу овакав начин презентације Напомена уз финансијске извјештаје није у складу са МРС-ЈС 1, нити одражава довољно заступљену систематску структуру напомена.

Препорука

Код сачињавања Напомена уз финансијске извјештаје треба укључити све захтјеве МРС-ЈС 1, параграф 127. и 132 до 139.

Ревизорски тим:

Нада Трнинић

Божана Симић

Драган Милошевић

Душка Поповић